

STENSBJERGGAARD LANGDYSSE

6623 Vorbasse

Stensbjerggaard-langdysse-01

Stensbjerggaard-langdysse-02

Stensbjerggaard-langdysse-03

Stensbjerggaard-langdysse-04

Administration

Ejerforhold
Oprettet
Sidste rettelse
Tilsyn og beskadigelser
Pleje, skiltning og 100 m.-zone
FREDNINGSNR.
STEDNR.

Privatejet
2010
02-2011
Kulturarvsstyrelsen - [KUAS](#)
[Billund Kommune](#)
[3307-31](#)
[190604-63](#)

Find Fortidsmindet med GPS

GPS
Længdegrad 9.094722
UTM-system
Breddegrad 55.599557
E 505969 N 6161517

Beskrivelse

Den næsten 65 m. lange og 8-10 m. bredde langdysser ved "Åflasker" syd for Vorbasse er en af de få bevarede storstensgrave fra bondestenstenalderen i Billund Kommune. Langdyssen ligger øst - vest indtil et læhegn i nordkanten af et meget smukt fredet hedeareal, hvor bakkerne fra tidligere tiders sandflugt tydeligt ses.

Stensbjerggård langdysser med dens tre gravkamre ligger i nordkanten af et meget smukt beskyttet naturområde. Her dyssen vestende med informationsskilt.

Langdyssen blev opført i begyndelsen af bondestenalderen omkring 3.400 f. Kr., hvor de tidlige bondesamfund for første gang - i kraft af ager- og husdyrbruget - blev mere bofaste end tidligere tiders mere nomadagtige jægersamfund. Dengang så området meget anderledes ud: Løvskov dækkede nok det meste af landet og i små menneskeskabte lysninger ryddet med stenøkser grundlagdes de første marker.

Fra P-pladsen fører en afmærket sti langs skellet frem til langdyssen.

I højen er der spor efter tre stenbyggede gravkamre: Et i hver ende og et i midten af højen. Gravkamrene var oprindeligt helt omgivet af højen. Udefra så man tidligere kun toppen af de store dæksten, som dannede loft i kammerene og langs højens fod var gravene monumentalt markeret med en ubrudt række oprejste randsten, hvoraf der stadig ses næsten 70 sten.

Vestenden af langdyssen med væltede randsten.

Indgangen til gravkamrene foregik gennem de typisk sydvendte, smalle åbninger mellem kammerets bæresten. Der er ikke spor efter nogen gang til gravkamrene, hvorfor langdyssen tilhører den tidlige type, som afløste runddyssenes enkelte gravkammer i en cirkulær gravhøj.

Dæksten i højen over vestlige gravkammer.

Den sene langdysser-type har som regel en stenbygget gang fra gravhøjens fod og til gravkammeret, hvorved gravkammeret let kunne benyttes til yderligere gravlæggelser.

Det nu åbne vestlige gravkammer set fra vest.

Gravkamrene i Stensbjerggård-langdyssen var altså ikke åbne i stenalderen og begravelserne var sikkert fortrinsvis enkeltbegravelser. Først i de senere jættestuer omkring 3.200 f. Kr. opføres gravanlægget med et stort fælleskammer til gentagen brug - se baggrundshistorie.

Et kig ind i det vestlige gravkammer med afkløvet dæksten og delvist udskredne bæresten.

I dag må langdyssen nærmest betegnes som en 5.500 år gammel ruin: Gravkamrene er forlængst blevet plyndret for deres indhold af gravgaver og mange af dyssens sten er blevet genanvendt for eksempel til byggeri af veje og kirker. Derfor mangler dækstenen over det østlige kammer og i det midterste ligger dækstenen afkløvet ved siden af kammeret. Kun i det vestlige kammer ligger dækstenen stadig på sin plads over de 6 bæresten, som danner gravkammeret. Stenhugsten på højen illustreres tydeligt af en kløvet sten udenfor det østlige gravkammer. Stenen, som måske stammer fra det østlige kammeres dæksten, har tydelige forberedende huller fra stenhuggerens begyndende kløvning af stenen til stenkvadere.

Midterste gravkammer med afvæltet dæksten.

Langdyssen er aldrig blevet arkæologisk undersøgt. Den blev fredet frivilligt allerede i 1896 gennem en aftale mellem ejer og Nationalmuseet, men først med Naturfredningsloven i 1937 blev alle synlige fortidsminder generelt beskyttet af loven. Alle afgravninger skyldes derfor tidligere tiders skattejagt eller stenhugst og der findes ikke oplysninger om fund og andet fra dyssen.

Kløvespor i sten ved østlige gravkammer

Gravkamrene har uden tvivl indeholdt gravgaver - typisk slebne flintøkser, lerkar med mad og drikke og ravsmykker. De slebne flintøkser er den tidlige bondekulturs "varemærke" og tilhører den såkaldte Tragtbægerkultur, som også producerede de absolut bedste og rigt ornamenterede lerkar som vi kender fra Danmarks oldtid.

Udsigt over det meget smukke naturområde ved langdyssen.

Hvis du følger stierne rundt på det smukke, nu bevoksede sandflugtsområde syd for langdyssen ses endnu en gravhøj. Ved sydsiden af den lille sø sydvest for langdyssen ligger yderligere en runddyssse med to afvæltede sten. Det kan meget vel tænkes, at yderligere grave og bopladser skjules under flyvesandet, som - især i middelalderen og 1700-tallet - skabte store problemer for landbrug og færdsel i området.

Gravhøjen syd for langdyssen.

Runddyssen ved søen sydvest for langdyssen.

Panorama over langdyssen set fra sydvest.

